

we współpracy partnerskiej z

Raport społecznościowy

Wnioski i rekomendacje

Sierpień 2024 r.

Raport społecznościowy

1	Tło	3
	1.1. Wprowadzenie i metodologia	3
	1.2. Analiza kontekstu	4
2	Ustalenia	8
	2.1. Ankieta przeprowadzona wśród młodzieży z Ukrainy	8
	2.2. Rozmowy z interesariuszami	11
	2.3. Dane La Strady w Ukrainie	13
3	Wnioski i rekomendacje	14

Autorzy i edycja:

Child Helpline International:

Ana Rodrigues, Anastasia Shuster, Nelia Troichuk

Terre des Hommes Netherlands:

Eva Notté, Simona Ružnić, Margot Sanders

Recenzja:

Lorleen Farrugia, Ronja Ulvfot
(Child Helpline International)

Edycja, projekt i układ:

Steve Erwood
(Child Helpline International)

1: Tło

1.1. Wprowadzenie i metodologia

Od początku wojny w Ukrainie ponad 14 milionów uchodźców z tego kraju przekroczyło granicę w poszukiwaniu bezpieczniejszych warunków życia¹. W Europie przyjęto ok. 6 milionów osób, głównie kobiety i dzieci². Wysoki wskaźnik rozdzielenia rodzin (ok. 70%³) znacząco naraża dzieci na ryzyko przemocy, handlu ludźmi i wykorzystania. Zdrowie fizyczne i psychiczne, a także możliwości edukacyjne dzieci zarówno w Ukrainie, jak i w krajach przyjmujących są poważnie zagrożone, co prowadzi do większego obciążenia usług zdrowia psychicznego i opieki psychospołecznej. Kluczowe znaczenie dla zaspokojenia potrzeb dzieci i rodzin uchodźczych mogą mieć linie pomocowe dla dzieci. Takie linie mogą zapewnić im niezbędne wsparcie i ukierunkowanie. Według danych mimo że w krajach przyjmujących dostępne są te usługi, dzieci, nastolatki i młodzi ludzie z Ukrainy nieczęsto korzystają z tych zasobów⁴. Celem tego projektu jest poznanie przyczyn takiego stanu rzeczy, a także **polepszenie dostępu do usług wsparcia i ich skuteczności**. Skupiliśmy się na czterech krajach graniczących z Ukrainą: Polsce, Węgrzech, Słowacji i Rumunii.

Metodologia, którą posłużyliśmy się w tym raporcie i oddzielnych raportach krajowych, łączy w sobie podejście jakościowe i ilościowe. Dane pierwotne zebraliśmy na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród nastolatków i młodych ludzi z Ukrainy i na podstawie rozmów z interesariuszami z różnych sektorów zajmujących się wsparciem uchodźców. Chcieliśmy, aby dane te były źródłem spostrzeżeń na temat świadomości istnienia, dostępności i skuteczności takich usług. Dane pośrednie czerpaliliśmy z bieżących dokumentów i publikacji dotyczących usług ochrony dzieci i usług dla uchodźców. W trakcie pracy mierzyliśmy się z kilkoma ograniczeniami, w tym czasowymi, trudnościami z zagwarantowaniem uczestnictwa interesariuszy i niską liczbą respondentów ankiet, co odbiło się na kompleksowości ustaleń. Mimo tych wyzwań dzięki zastosowanej metodologii w podstawowym zakresie poznaliśmy bariery, które napotykają uchodźcy z Ukrainy, jeśli chodzi o dostęp do linii pomocowych dla dzieci.

1. World Vision (2023 r.). Child Protection Multisectoral Needs Assessment – Ukraine 2023 (Wielosektorowa ocena potrzeb w zakresie ochrony dzieci), str.1, dostęp 22 kwietnia 2024 r.: [Child Protection Multisectoral Needs Assessment - Ukraine 2023 - Ukraine I ReliefWeb](#)
2. Ogólne liczby dotyczące uchodźców: Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców (UNHCR), portal danych operacyjnych, sytuacja uchodźców ukraińskich, adres: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>. Rozbicie wartości 88% dotyczącej kobiet i dzieci: 52% kobiet, 18% dziewcząt, 18% chłopców Źródło: UNHCR, Displacement patterns, protection risks and needs of refugees from Ukraine: Regional protection analysis #2 – Hungary, Poland, Republic of Moldova, Romania and Slovakia (Wzorce przesiedlenia, zagrożenia dla ochrony i potrzeby uchodźców z Ukrainy: analiza ochrony regionalnej nr 2 – Węgry, Polska, Mołdawia, Rumunia i Słowacja), kwiecień 2023 r., adres: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/100191>, cytat z Ukraine and Refugee Response (Ukraina i działania na rzecz uchodźców) UNICEF-u z 2024 r. str.1
3. Specjalne potrzeby to niepełnosprawności lub ciężkie schorzenia medyczne. Źródło: UNHCR, Displacement patterns, protection risks and needs of refugees from Ukraine: Regional protection analysis #2 (Wzorce przesiedlenia, zagrożenia dla ochrony i potrzeby uchodźców z Ukrainy: analiza ochrony regionalnej nr 2), cytat z Ukraine and Refugee Response (Ukraina i działania na rzecz uchodźców) UNICEF-u z 2024 r., str. 4
4. Child Helpline International (2023). Voices of Children & Young People Affected by the War in Ukraine Monthly Contacts with Child Helplines in the Region (Głosy dzieci i młodych ludzi będących ofiarami wojny w Ukrainie – miesięczne kontakty z linią pomocową dla dzieci w regionie)

1.2. Analiza kontekstu

W tej części prezentujemy informacje ze źródeł wtórnych, czyli publikacji, stron internetowych i danych demograficznych.

Z wniosków uzyskanych ze źródeł internetowych wynika, że w Rumunii, na Węgrzech, w Polsce i na Słowacji podejmuje się działania mające wspierać dzieci uchodźcze z Ukrainy. Cele są wspólne, ale każdy z krajów mierzy się z innymi wyzwaniami. We wszystkich tych krajach podkreśla się znaczenie edukacji i wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychospołecznego, jednak inaczej podchodzi się do wdrażania usług i różni się też ich skala. Mimo że między tymi czterema krajami istnieją różnice dotyczące usług edukacyjnych i zdrowotnych, zaangażowanie na rzecz integracji i wspierania dzieci uchodźczych jest priorytetem w całym tym regionie.

Kraj	Całkowita liczba uchodźców	% dzieci	Statystyki edukacyjne	Usługi wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego	Koncentracja na ochronie dzieci
Rumunia	77 902 ⁵	33% ⁶	10 936 dzieci zapisanych do szkół w Rumunii	Wszechstronne wsparcie ze strony organizacji pozarządowych	Ochrona dzieci i związana z tym aktywność edukacyjna
Węgry	44 627	42%	79% zapisanych dzieci, niektóre z nich uczą się na podstawie ukraińskich programów nauczania	Liczne inicjatywy wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychospołecznego	Wszechstronna ochrona dzieci zapewniana przez kilku interesariuszy
Polska	Ponad 1 000 000	40%	W roku szkolnym 2022/23 w polskich szkołach zapisana była mniej niż połowa dzieci uchodźczych z Ukrainy. Według raportów 78% dzieci ze szkół średnich nie uczęszczało do polskich szkół.	Kilka inicjatyw i integracja uchodźców w systemie edukacyjnym	Ochrona dzieci i koncentracja na zapobieganiu przemocy na tle płci
Słowacja	121 598	33%	Niemal 12 000 w szkołach	Blue Dots – inicjatywy przejęte przez gminy, a także inne programy	Ochrona dzieci i praca nad zapobieganiem przemocy na tle płci

5. Uwaga: Dane z lipca 2024 r. – UNHCR (2024). Sytuacja uchodźców z Ukrainy, maj 2024 r., portal danych operacyjnych, dostęp: [Situation Ukraine Refugee Situation \(unhcr.org\) \(sytuacja uchodźców ukraińskich\)](https://www.unhcr.org/situacja-uchodzcow-ukrainiskich)

6. Uwaga: dane z lutego 2024 r., dane z Ministerstwa Edukacji na stronie Europa Libera Romania: <https://romania.europalibera.org/a/doi-ani-de-razboi-elevi-ucraineni-romania/32828993.html>

Systemy wsparcia dla ukraińskich uchodźców

W tabeli znajdują się ustalenia dotyczące usług, pozyskane ze źródeł wtórnych, głównie internetowych.

Kraj	Usługi ogółem	Usługi wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego	Usługi medyczne	Wsparcie dla rodzin i mieszkaniowe	Pomoc prawna	Usługi ochrony praw dziecka	Koncentracja na dzieciach
Rumunia	32	21	2	13	3	26	26
Węgry	39	20	6	6	8	Nie określono	23
Polska	49	32 (6, jeśli chodzi o zapobieganie przemocy na tle płci)	Nie określono	18	4	12	44
Słowacja	26	18	Nie określono	13	4	18	19

Ogólnie w każdym kraju istnieje system wszechstronnego wsparcia, który ma odpowiadać na potrzeby uchodźców z Ukrainy. System ten mocno koncentruje się na potrzebach dzieci i zdrowia psychicznym⁷.

Usługi dla dzieci: We wszystkich krajach podkreśla się ochronę dzieci, ale liczba usług dla nich różni się zależnie od państwa. Rumunia i Słowacja zapewniają większy odsetek usług mających chronić prawa dzieci w porównaniu do całkowitej liczby usług. W Polsce duży nacisk kładzie się na potrzeby dzieci.

Usługi wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego: Kluczowym obszarem we wszystkich czterech krajach jest troska o zdrowie psychiczne. W Polsce i Rumunii dostępnych jest dużo usług wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego. Rumunia również kładzie znaczący nacisk na zaspokajanie potrzeb dzieci, ale nie jest on aż tak szczegółowy dla konkretnych kategorii.

Wsparcie medyczne i prawne: Pomoc medyczną i prawną zapewnia się we wszystkich czterech krajach, chociaż szczegółowe liczby dla Rumunii są określone w mniejszym stopniu.

7. Uwaga! Te rezultaty opierają się na wyszukiwaniu usług przeprowadzonym specjalnie na potrzeby tego badania. Wyniki mogą być ograniczone i mogą nie odnosić się do wszystkich usług w każdym kraju.

Podobieństwa między krajami

Na podstawie ustaleń ze źródeł wtórnych znaleźliśmy podobieństwa i różnice dotyczące kontekstu i usług oferowanych uchodźcom z Ukrainy.

Dostęp do edukacji: W każdym kraju kładzie się nacisk na integrację dzieci z Ukrainy w lokalnych systemach edukacyjnych. W rumuńskich szkołach zapisanych jest 10 936 dzieci⁸. Według danych z Węgier do szkół zapisanych jest 79% ukraińskich dzieci w wieku szkolnym⁹. **W Polsce z 1 miliona wszystkich zarejestrowanych uchodźców z Ukrainy około 40% to dzieci**¹⁰. W roku szkolnym 2022/23 mniej niż połowa tych dzieci była zapisana w polskich szkołach¹¹. Na Słowacji w szkołach znajduje się niemal 12 000 dzieci z Ukrainy¹².

Wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcie psychospołeczne: We wszystkich czterech krajach podkreśla się znaczenie troski o zdrowie psychiczne. Rumunia, Węgry, Polska i Słowacja oferują szereg usług wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychospołecznego świadczonych w ramach różnych programów rządowych i organizacji pozarządowych.

Ochrona dzieci: Priorytetem jest ochrona dzieci przed przemocą i wykorzystaniem. W każdym omawianym kraju wdrożono środki ochrony dzieci uchodźczych, w tym usługi ochrony dzieci i inicjatywy mające zapobiegać przemocy na tle płci.

Różnice między krajami

Mimo że wszystkie cztery kraje borykają się z podobnymi problemami, podejście do ich rozwiązywania i zakres systemów pomocowych się różni.

Skala i liczba zarejestrowanych dzieci: Rumunia, Węgry i Słowacja przyjęły od 18 do 40 tys. dzieci z Ukrainy, natomiast Polska – ok. 400 000 dzieci (40% z przybliżonej liczby 1 mln uchodźców ukraińskich w tym kraju)¹³. Te różnice skali wpływają na zakres i głębię wymaganego wsparcia.

8. Child Helpline International (2024) Country Report Romania – MHPSS Services for Refugees from Ukraine (Raport krajowy dla Rumunii sporządzony przez Child Helpline International (2024) – usługi wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego), str. 8 <https://childhelplineinternational.org/wp-content/uploads/2024/08/Country-Report-Romania.pdf>
9. Child Helpline International (2024). Country Report Hungary – MHPSS Services for Refugees from Ukraine (Raport krajowy dla Węgier sporządzony przez Child Helpline International (2024) – usługi wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego), str. 7 <https://childhelplineinternational.org/wp-content/uploads/2024/08/Country-Report-Hungary.pdf>
10. Child Helpline International (2024) Country Report Poland – MHPSS Services for Refugees from Ukraine (Raport krajowy dla Polski sporządzony przez Child Helpline International (2024) – usługi wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego), str. 7 <https://childhelplineinternational.org/wp-content/uploads/2024/08/Country-Report-Poland.pdf>
11. Child Helpline International (2024). Country Report Poland – MHPSS Services for Refugees from Ukraine (Raport krajowy dla Polski sporządzony przez Child Helpline International (2024) – usługi wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego), str. 7 <https://childhelplineinternational.org/wp-content/uploads/2024/08/Country-Report-Poland.pdf>
12. Child Helpline International (2024). Country Report Slovakia – MHPSS Services for Refugees from Ukraine (Raport krajowy dla Słowacji sporządzony przez Child Helpline International (2024) – usługi wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego), str. 9 <https://childhelplineinternational.org/wp-content/uploads/2024/08/Country-Report-Slovakia.pdf>
13. Child Helpline International (2024). Country Report Poland – MHPSS Services for Refugees from Ukraine (Raport krajowy dla Polski sporządzony przez Child Helpline International (2024) – usługi wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego), str. 7 <https://childhelplineinternational.org/wp-content/uploads/2024/08/Country-Report-Poland.pdf>

Dostęp do kształcenia: Dostęp do kształcenia różni się zależnie od kraju. Na Słowacji dzieci z Ukrainy mogą uczęszczać do szkoły, ale nie jest to obowiązkowe. Wyzwaniem dla nich jest bariera językowa. W Polsce obowiązkiem szkolnym objęte są dzieci od 6. do 15. roku życia, ale na koniec roku szkolnego 2022/23 do szkół zapisana była mniej niż połowa dzieci uchodźczych. Wiele z nich odczuwało izolację z powodu nauki przez internet. Podobna sytuacja jest na Węgrzech, gdzie dzieci muszą chodzić do szkoły wtedy, gdy złożą wniosek o ochronę tymczasową. Ten kraj ma wyższy współczynnik zapisania dzieci do szkoły (79%), ale problemem pozostaje bariera językowa. Lokalne organizacje przy wsparciu UNICEF-u prowadzą zajęcia oparte na zabawie i programy pozalekcyjne. Podobnie w Rumunii od kwietnia 2023 r. istnieje obowiązek zapisywania dzieci uchodźczych z Ukrainy w rumuńskich szkołach lub w lokalnych nieformalnych programach edukacyjnych. Jest to wymóg otrzymywania świadczeń socjalnych w ramach programu tymczasowej ochrony.

Dostęp do służby zdrowia: Z dostępem do służby zdrowia również jest różnie: uchodźcy z Słowacji mają problemy z ubezpieczeniem i dostępnością wizyt, natomiast w Węgrzech zapewnia się opiekę zdrowotną, natomiast brakuje dodatkowych świadczeń dla uchodźców z niepełnosprawnością. Na Słowacji uchodźcy mają znaczące problemy z dostępem do służby zdrowia. Potrzeby zdrowotne ma 47% uchodźców, ale trudno jest im umówić się na wizytę, nie mają ubezpieczenia i nie znają języka. W tym kraju nastąpiła zmiana potrzeb priorytetowych. W 2022 r. dotyczyły one żywności i zakwaterowania, a w 2023 r. – dostępu do służby zdrowia i rynku pracy. Zmiana ta świadczy o ukierunkowaniu działań na tworzenie trwalszych mechanizmów wsparcia.

Integracja prawna i społeczna: Ze statusem ochrony tymczasowej wiążą się konkretne wyzwania, w tym problemy z długotrwałą integracją i dostępem do usług pomocy społecznej. Na Węgrzech uchodźcy z takim statusem mają dostęp do kilku usług, w tym obowiązkowej nauki. Kiedy złożą wniosek o status ochrony tymczasowej, muszą uczęszczać do szkoły. Z tego powodu przestano składać wnioski o taką ochronę, przez co dzieci z Ukrainy przebywający na Węgrzech wypadły poza system edukacyjny w tym kraju. Oprócz tego regularnie zmniejsza się tu wsparcie w zakresie zakwaterowania i innych istotnych usług, przez co społeczność uchodźców znajduje się w trudniejszej sytuacji. Słowacja mierzy się z innymi wyzwaniami. Ukraińscy uchodźcy ze statusem ochrony tymczasowej zyskują określone prawa, takie jak dostęp do edukacji, rynku pracy, opieki zdrowotnej i opieki socjalnej (na podstawie unijnej dyrektywy o tymczasowej ochronie), ale ten rodzaj „tolerowanego pobytu” wiąże się z praktycznymi barierami. Na przykład uchodźcy mają dostęp do edukacji, ale dzieci nie są objęte obowiązkiem szkolnym (inaczej niż na Węgrzech i w innych krajach). Istnieją też ograniczenia dotyczące samozatrudnienia i zasiłków socjalnych¹⁴.

14. Child Helpline International (2024) Country Report Slovakia – MHPSS Services for Refugees from Ukraine (Raport krajowy dla Słowacji sporządzony przez Child Helpline International (2024) – usługi wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego), str. 9 <https://childhelplineinternational.org/wp-content/uploads/2024/08/Country-Report-Slovakia.pdf>

2: Ustalenia

2.1. Ankieta przeprowadzona wśród młodzieży z Ukrainy

Otrzymaliśmy **113 odpowiedzi** w naszej ankiecie. Pochodziły one od dzieci, młodzieży i młodych osób w wieku od 13 do 30 lat (66% płci żeńskiej, 26% płci męskiej i 8% osób płci innej lub niepodających odpowiedzi).

Ogólnie młodzi ludzie z Ukrainy **nie wiedzą zbyt dużo o lokalnych liniach pomocowych dla dzieci**. Zaledwie niecała jedna trzecia (30%) wie o istnieniu takiego rozwiązania. Co ważne, spośród 28 osób, które *wiedziały* o dostępności tego zasobu, tylko jedna osoba w naszej próbie wcześniej z niego korzystała. Nie jest to nic zaskakującego, jeśli weźmiemy pod uwagę niską liczbę kontaktów z liniami pomocowymi dla dzieci, które to informacje otrzymaliśmy od operatorów tych usług¹⁵. To też powód, dla którego podjęliśmy się naszego zadania.

Zadawaliśmy też inne pytania, aby dowiedzieć się, do jakich innych miejsc młodzi ludzie z Ukrainy zwracali się po pomoc i wsparcie. Większość młodych osób zwracała się do członków rodziny (76%). Szukała też pomocy u znajomych (33%) i poszukiwała dodatkowych informacji na temat swoich problemów przez internet (25%).

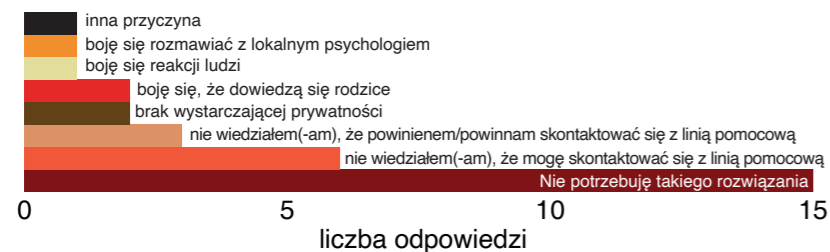
Czy słyszałeś(-aś) o lokalnej linii pomocowej dla dzieci?

Czy kontaktowałeś(-aś) się z lokalną linią pomocową dla dzieci?

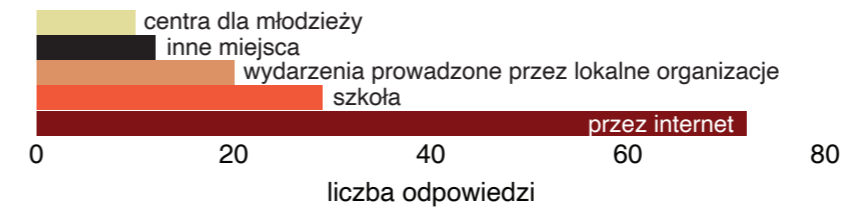
Dlaczego nie?

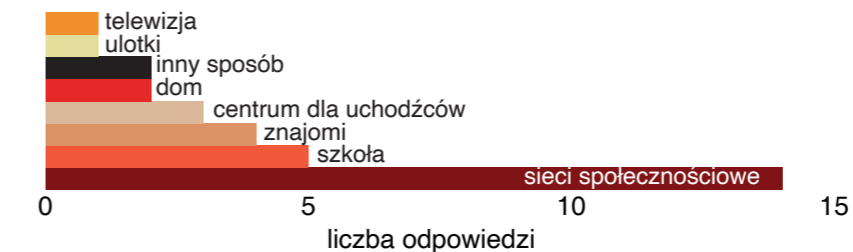
15. Child Helpline International (2023). Voices of Children & Young People Affected by the War in Ukraine Monthly Contacts with Child Helplines in the Region (Głosy dzieci i młodych ludzi będących ofiarami wojny w Ukrainie – miesięczne kontakty z linią pomocową dla dzieci w regionie)

Nasza ankieta dobitnie pokazuje, że **najlepszym sposobem na dotarcie do młodych uchodźców z Ukrainy w krajach europejskich są działania podejmowane w internecie**. To właśnie przez internet większość młodych ludzi komunikuje się z innymi Ukraińcami i Ukrainkami (79%), a media społecznościowe były często podawane jako najlepszy sposób ogłaszania informacji o liniach pomocowych dla dzieci. Respondenci naszej ankiety, którzy wiedzieli o dostępności lokalnej linii pomocowej dla dzieci, w większości dowiadywali się o niej właśnie z **mediów społecznościowych** (44%). Media społecznościowe i aplikacje komunikacyjne najczęściej używane przez respondentów w naszej próbie to przede wszystkim **Telegram** (88%) oraz **Instagram** (81%). W następnej kolejności są to YouTube (70%), TikTok (57%) i Viber (57%). Telegram jest też jak na razie najczęściej wykorzystywany przez dzieci, nastolatków i młodych ludzi mieszkających poza Ukrainą do kontaktu z La Stradą, czyli ukraińską linią pomocową dla dzieci. Od 88% do 100% osób, które kontaktowały się z tą linią, a które były osobami uchodźczymi mieszkającymi w krajach goszczących, przyszło z aplikacji Telegram. Więcej informacji znajduje się niżej w części 2.3. Uchodźcy dowiadują się o liniach pomocowych dla dzieci dzięki szkołom. To właśnie tak o tej usłudze dowiedziało się 16% naszych respondentów. Tego typu odpowiedź dość często pojawiała się w odpowiedziach na pytania otwarte.

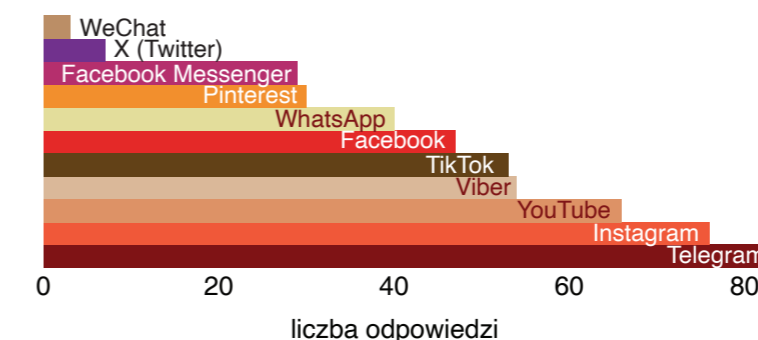
W jakich sytuacjach kontaktujesz się z innymi Ukraińcami i Ukrainkami?

Jak dowiedziałeś(-aś) się o lokalnej linii pomocowej dla dzieci?

Z których mediów społecznościowych i aplikacji do komunikowania się korzystasz?

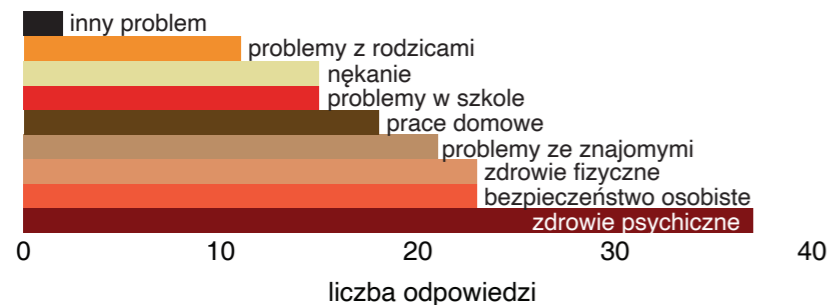

Na pytanie o to, czy uczestnicy ankiety skontaktowaliby się z linią pomocową dla dzieci w przyszłości, gdyby zaszła taka potrzeba, tylko 10% odpowiedziało przecząco. 90% respondentów odpowiedziało „tak” lub „nie wiem”. Zadaliśmy tu też pytanie dodatkowe o to, jakiej pomocy ich zdaniem mogliby potrzebować w przyszłości. Odpowiedzi były różne. Najczęściej mówiono o możliwej pomocy w przypadku schorzeń psychicznych (42%). Pracownicy La Strady, czyli ukraińskiej linii pomocowej dla dzieci, najczęściej słyszeli obawy dotyczące zdrowia psychicznego zgłaszane przez uchodźców ukraińskich. O zdrowiu psychicznym często wspominali respondenci w Polsce (46%), na Słowacji (64%) i Węgrzech (50%). Uczestnicy z Rumunii w większości mówili o pomocy w odrabianiu pracy domowej (43%).

Czy w przyszłości skontaktujesz się z linią pomocową dla dzieci?

Jakiej pomocy najprawdopodobniej będziesz potrzebować w przyszłości?

2.2. Rozmowy z interesariuszami

W tej części prezentujemy informacje ze źródeł głównych, czyli rozmów z interesariuszami. Abyśmy mogli dowiedzieć się więcej o usługach oferowanych ukraińskim uchodźcom, w tym o zakresie, w jakim są one kierowane do młodych ludzi, przepytaliśmy osiemnastu interesariuszy z Węgier, Polski, Słowacji i Rumunii. Zapytaliśmy ich również o wyzwania kulturowe i inne, z którymi się mierzą, jeśli chodzi o zapewnianie wsparcia rodzinom i młodym ludziom z Ukrainy.

Kluczowe usługi świadczone na Węgrzech, w Polsce, Rumunii i na Słowacji:

- Wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcie psychologiczne
- Usługi służby zdrowia
- Usługi edukacyjne i opieki nad dziećmi
- Pomoc prawna i wsparcie, jeśli chodzi o otrzymanie statusu uchodźcy
- Wsparcie finansowe
- Wsparcie mieszkaniowe
- Świadomość handlu ludźmi i przemocy na tle płci oraz zapobieganie tym zjawiskom
- Bezpośrednia pomoc psychologiczna i praca integracyjna z uchodźcami
- Działania na rzecz integracji społecznej oraz działania lokalne
- Poszukiwanie pracy
- Usługi tłumaczeniowe i linie pomocowe z takimi usługami
- Odsyłanie na policję i współpraca z urzędami państwowymi w zakresie ochrony dzieci
- Usługi dla dzieci z potrzebami specjalnymi i szkolenia dla osób pracujących z takimi dziećmi

Według przepytanych uchodźcy z Ukrainy spośród wspomnianych usług najczęściej szukali następujących:

- Informacje o tym, jak uzyskać status uchodźcy i porady prawne
- Informacje o wsparciu finansowym i zakwaterowaniu
- Informacje o kształceniu
- Usługi edukacyjne, takie jak opieka nad dziećmi
- Nauka języka
- Poszukiwanie pracy
- Wsparcie psychospołeczne

Główne wyzwania:

- **Bariera językowa:** Od dwóch i pół roku uchodźcy z Ukrainy, najczęściej samotne matki, mierzyli się z ogromnym stresem. Na pierwszym miejscu stawiali opiekę nad dziećmi i pracę, a dopiero później naukę języka kraju przyjmującego – mieli nadzieję na szybki powrót do domu. Doprowadziło to do trudności w komunikacji z powodu braku usług tłumaczeniowych. Od niedawna wielu uchodźców poszukuje kursów językowych, ale zapotrzebowanie jest większe niż liczba usług oferowanych na rynku. Oznacza to dalszą potrzebę korzystania z usług tłumaczy i wykwalifikowanych specjalistów ds. komunikacji.

- **Edukacja** – Z powodu barier językowych dzieci uchodźcze mierzą się z poważnymi problemami w szkołach w krajach goszczących. W niektórych przypadkach dzieci przydziela się do klas młodszych. Niektóre dzieci nie chodziły do szkoły z powodu tego, że ich rodzice nie byli pewni co do dalszego pobytu w kraju przyjmującym, i wołały naukę online według programów szkół ukraińskich. Dodatkowo w niektórych przypadkach kiedy dzieci ukraińskie przyjmowano do szkoły, istniało prawdopodobieństwo, że trafią one do klasy z dziećmi romskimi, czemu sprzeciwiali się rodzice (co również zdarzało się w społeczności przyjmującej).
- **Osoby niepełnoletnie podróżujące samodzielnie** – Poważnym problemem jest to, że wielu uchodźców w wieku 16 lat samodzielnie przyjeżdża kształcić się na uniwersytetach. Często otrzymują niepoprawne informacje, co w 50% przypadków prowadzi do odpadnięcia ze studiów po pierwszym roku. Z tego powodu pojawiają się pytania o wykorzystanie zasobów (w tym zasobów z sektora prywatnego) i właściwe wsparcie dla takich studentów. W odpowiedzi na ten problem w niektórych organizacjach oferuje się sesje informacyjne na temat warunków i oczekiwań.
- **Stygmatyzowanie usług zdrowia psychicznego** – Zarówno w kulturach społeczności uchodźców, jak i społeczności przyjmujących stygmatyzuje się korzystanie z usług zdrowia psychicznego, przez co ludzie niechętnie proszą o taką pomoc. Aby można było wyeliminować ten problem, potrzeba więcej kampanii uświadamiających, które będą informowały o znaczeniu troski o zdrowie psychiczne, dzięki czemu usługodawcy będą brali pod uwagę różnice kulturowe i zwiększali dostępność takiej pomocy.
- **Stygmatyzowanie uchodźców z Ukrainy w społeczności przyjmującej** – uchodźcy z Ukrainy są często stygmatyzowani i dyskryminowani w społecznościach przyjmujących, co utrudnia integrację i dostęp do usług. Pozbycie się tego problemu wymaga ciągłych wysiłków na rzecz pielęgnowania empatii, wzajemnego zrozumienia i integracji w systemie edukacji państwowej i zaangażowania społeczności.
- **Potrzeba ciągłego wsparcia psychologicznego oraz zwalczanie mowy nienawiści i ksenofobii** – Uchodźcy potrzebują dalszej opieki psychologicznej z powodu traumy wynikającej z wojny, ale równie ważne jest zwalczanie mowy nienawiści i ksenofobii. Propagowanie tolerancji i integracji w społecznościach przyjmujących jest niezbędne do stworzenia bezpieczniejszego i bardziej empatycznego otoczenia dla uchodźców.
- **Dostęp do usług** – Uchodźcy w obszarach odosobnionych mają trudności z dostępem do usług. Zapewnienie sobie takiego dostępu bywa czasochłonne i kosztowne (kiedy usługi nie są refundowane), jeśli brakuje lokalnych partnerów wsparcia czy usług mobilnych.
- **Ograniczone zasoby:** Ograniczenie zasobów i cięcia środków finansowych od stycznia 2024 r. znacząco odbiły się na dobrostanie uchodźców z Ukrainy, zwłaszcza w gospodarstwach domowych prowadzonych przez kobiety. Wiele kobiet musi długo pracować. Te, które opiekują się dziećmi lub są bezrobotne, mają problemy z zaspokojeniem podstawowych potrzeb w gospodarstwie, co jeszcze bardziej pogarsza ich sytuację i skłania do rozmyślań nad powrotem do Ukrainy, mimo że ich domy są zniszczone.

2.3. Dane La Strady w Ukrainie

Przeanalizowaliśmy szereg zarejestrowanych zgłoszeń na ukraińską linię pomocową La Strada dokonanych przez dzieci i młodych ludzi z miejscem zamieszkania na Węgrzech, w Polsce, na Słowacji i w Rumunii. Zrobiliśmy to po to, aby lepiej zrozumieć potrzeby uchodźców, którzy nie mogą zadzwonić na linię pomocową dla dzieci z różnych powodów, a którzy i tak szukali pomocy.

Od 77% do 100% przypadków kontaktu z La Stradą ze strony dzieci i młodych ludzi w czterech omawianych krajach zarejestrowano w nocy (20:00–07:00). Potwierdza to konieczność zapewniania usług online, które będą dostępne przez całą dobę i cały tydzień. Potwierdza też zasadność przeznaczania funduszy na utrzymanie lub wydłużenie godzin pracy lokalnych linii pomocowych dla dzieci, aby psycholodzy z Ukrainy mogli kontaktować się z zainteresowanymi również w ciągu dnia. Niestety w niektórych krajach cofnięto takie fundusze, a psycholodzy z Ukrainy pracują jako wolontariusze. Inne rozwiązanie to ewentualne ułatwienie współpracy między lokalnymi liniami pomocowymi dla dzieci a La Stradą. Osoby kontaktujące się z La Stradą można by na przykład o kierować do lokalnego psychologa¹⁶. Można by też wspólnie pracować na rzecz uświadamiania dzieci kontaktujących się z La Stradą w zakresie możliwości dostępnych dla nich w krajach przyjmujących.

Większość młodych uchodźców kontaktujących się z La Stradą to osoby w wieku od 13 do 15 lat i od 16 do 17 lat. Do kontaktu najczęściej wykorzystują oni Telegram (88%–100% w zależności od kraju), a dopiero później Instagram (0%–12% w zależności od kraju).

Zgłaszane problemy zwykle dotyczą zdrowia psychicznego (25%–45% przypadków kontaktu zależnie od kraju). Inne problemy dotyczą relacji rodzinnych, relacji z rówieśnikami, problemów w szkole, przemocy domowej, nękania i seksualności.

Trzeba podkreślić, że wyniki ankiety przeprowadzonej wśród dzieci są podobne do wyników rozmów z interesariuszami w czterech omawianych krajach. Wszyscy przepytani interesariusze mówili o obawach dotyczących stygmatyzacji uchodźców z Ukrainy oraz potrzebie zapewniania im wsparcia psychologicznego oraz zwalczania mowy nienawiści i ksenofobii. Mówili też o poczuciu izolacji, jeśli chodzi o istniejące szanse edukacyjne, z powodu bariery językowej i innych czynników.

Harmonogramy według kraju

Linie pomocowe dla dzieci funkcjonujące w krajach sąsiadujących z Ukrainą działają w następujących godzinach:

Węgry	Od wtorku do czwartku od 16:00 do 20:00
Polska	Codziennie od 14:00 do 24:00
Rumunia	24 godziny na dobę przez kanały internetowe
Słowacja	Co wtorek od 13:30 do 19:30

16. Jest to możliwe wyłącznie wtedy, gdy nie jest konieczne uruchomienie lokalnych protokołów we współpracy z władzami lokalnymi, ale da się to zrobić w przypadku ogólnej pomocy psychologicznej.

3: Wnioski i rekomendacje

Po określeniu barier, z którymi mierzą się uchodźcy ukraińscy, jeśli chodzi o dostęp do usług, w bieżącym raporcie zidentyfikowaliśmy rekomendacje na temat tego, jak linie pomocowe dla dzieci mogą zwiększyć dostęp do swoich usług i poprawić ich wykorzystanie wśród dzieci i młodych ludzi (a także ich rodziców i opiekunów) będących ofiarami wojny w Ukrainie:

Bariera	Rekomendacje
Bariera językowa i kulturowa	<ul style="list-style-type: none"> Rozwinięcie i poprawa usług tłumaczeń pisemnych i ustnych, zwłaszcza w przypadku linii pomocowych dla dzieci. [Dalsze] Szkolenia i zatrudnianie specjalistów posługujących się językiem ukraińskim, aby ułatwić komunikację i integrację. Pielęgnowanie zaangażowania społeczności przez wymiany kulturowe, które pomogą w integracji społecznej i nauce języka.
Dostępność wsparcia w godzinach wieczorowych i nocnych	<ul style="list-style-type: none"> Dalsze udostępnianie internetowych kanałów w godzinach wieczornych i nocnych oraz dalszy kontakt w ciągu dnia. Analiza możliwości pomocy psychologicznej w nocy za pośrednictwem linii pomocowej dla dzieci La Strada. Nie jest to możliwe wtedy, gdy konieczne jest uruchomienie protokołów lokalnych. W takich sytuacjach dzieci powinny zawsze dzwonić na pomoc medyczną w nagłych przypadkach dostępną w tych krajach.
Brak wiedzy o dostępności usług wsparcia	<ul style="list-style-type: none"> Uruchomienie ukierunkowanych kampanii uświadamiających za pośrednictwem mediów społecznościowych, takich jak Telegram, TikTok, Instagram i Viber w celu dotarcia do młodszego odbiorcy.¹⁷ Poprawa widoczności dostępnych usług przez działania lokalne i upowszechnianie informacji. Uruchomienie opcji czatbota na stronie internetowej, ilekroć to będzie możliwe, oraz innych kanałów komunikacji, które mogą pomóc dzieciom w poszukiwaniu informacji. Opracowanie jasnych strategii komunikacyjnych, dzięki którym uchodźcy dowiedzą się o dostępności lokalnych usług wsparcia i rodzaju oferowanego wsparcia. Zaangażowanie w komunikację z rodzinami dzieci i młodzieży z Ukrainy. Do rodzin i znajomych zwracali się młodzi respondenci, kiedy potrzebowali wsparcia. To z rodzinami i znajomymi można by przekazywać i za ich pośrednictwem propagować informacje o liniach pomocowych dla dzieci.

17. W raportach krajowych znajdują się konkretne zalecenia dotyczące kanałów komunikacyjnych.

Bariera	Rekomendacje
Obawy dotyczące anonimowości	<ul style="list-style-type: none"> Ubieganie się o status ochrony tymczasowej w niektórych przypadkach oznacza obowiązek szkolny dla uchodźczych dzieci w krajach przyjmujących. Oznacza to brak czasu na naukę online według ukraińskiego programu nauczania, a to z kolei skutkuje tym, że wnioski o taki status nie są składane. Tak oto dzieci stają się „niewidoczne”. Można to łączyć z tym, że dzieci i młode osoby niechętnie korzystają z usług wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego (gdyby korzystały z takich usług, oznaczałoby to chęć pozostania na dłużej w kraju). Ważne jest, aby uświadamiać, że usługa jest anonimowa i że nie można ustalić tego, czy ktoś kontaktował się z linią pomocową dla dzieci. Przeprowadzanie ukierunkowanych kampanii uświadamiających, które będą jasno przekazywały takie informacje. Wyeliminowanie tej bariery sprawi, że dzieci będą miały większe poczucie bezpieczeństwa i swobodniej będą poszukiwały pomocy bez obaw, że ktoś się o tym dowie.
Dyskryminacja i wyłączenie społeczne	<ul style="list-style-type: none"> Dzieci uchodźcze z Ukrainy często mierzą się z dyskryminacją i przemocą z powodu pochodzenia, statusu prawnego czy sytuacji socjoekonomicznej. Może je to zniechęcać do poszukiwania pomocy w postaci lokalnych usług, w tym linii pomocowej dla dzieci. Zaangażowanie dzieci i młodych osób z Ukrainy w proces podejmowania decyzji na etapie przygotowywania, realizacji i ukończenia programu (warto tu uwzględnić osoby różnej płci, w różnym wieku i z różnymi rodzajami niepełnosprawności).

**Każde dziecko ma prawo głosu.
Każde dziecko powinno być wysłuchane.**

**Publikacja Child Helpline International
Sierpień 2024 r.**

Child Helpline International to sieć organizacji pomocowych, do której należy ponad 150 członków z ponad 130 krajów i regionów na całym świecie.

Zajmuje się koordynacją informacji, punktów widzenia, wiedzy i danych od naszych linii pomocowych dla dzieci, partnerów i ze źródeł zewnętrznych. Ten wyjątkowy zasób ma pomagać i wspierać systemy ochrony dzieci działające w skali globalnej, regionalnej i krajowej. Pomaga swoim członków w pracy na rzecz praw dzieci i słyszalności ich głosu.

Child Helpline International

Bruggebouw Suite 5.08
Bos en Lommerplein 280
1055 RW Amsterdam
Holandia

www.childhelplineinternational.org

Wesprzyj nas!

Każde dziecko ma prawo głosu. **Twoje** wsparcie pomoże nam kontynuować **naszą** pracę, dzięki czemu będziemy w stanie usłyszeć **jego** głos.

Przełącz darowiznę przez serwis PayPal